

Το παιδί που φίλησε το στρατιώτη

της Starhawk

Πήγε να δώσει βοήθεια στα Κατεχόμενα και ανακάλυψε τα όρια

της καρτερίας και της εμπιστοσύνης

Είναι Ιούνιος του 2002: Βρίσκομαι στο στρατόπεδο προσφύγων της Μπαλάτα στην κατεχόμενη Παλαιστίνη, όπου ο Ισραηλινός Στρατός έχει συγκεντρώσει 4.000 άντρες, αφήνοντας τις γυναίκες και τα παιδιά. Οι άντρες δεν πρόβαλαν καμιά αντίσταση.

Στο στρατόπεδο υπάρχει σιγή θανάτου. Όλα τα καταστήματα έχουν κατεβάσει τα ρολά, όλα τα παράθυρα είναι κλειστά. Οι γυναίκες, τα παιδιά και λίγοι ηλικιωμένοι κρύβονται στα σπίτια τους.

Η ησυχία διακόπτεται από σποραδικούς πυροβολισμούς, κρότους και εκρήξεις. Όλοι την μέρα συναντούσαμε στρατιώτες, που μοιάζουν με τον αδελφό μου, τους ανιψιούς μου ή τους γιους που δεν απέκτησα, τόσο νέοι είναι, λίγο πιο μεγάλοι από παιδιά με μεγάλα όπλα. Είμαστε μαζί με τους κατοίκους, καθώς οι στρατιώτες ψάχνουν το σπίτι τους, και συνοδεύουμε αρρώστους, που φοβούνται να πάνε μόνοι μέσα στους δρόμους στο νοσοκομείο του ΟΗΕ.

Βραδιάζει. Η Τζέσικα, η Μέλισσα και εγώ ζητάμε μέρος να μείνουμε τη νύχτα. Τρέχουμε ανήσυχες στους δρόμους γιατί πρέπει να μην είμαστε έξω, όταν νυχτώσει και έρθει η ώρα απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Μας έχουν πει: «Να μπαίνετε σε οποιοδήποτε σπίτι. Όλοι θα χαρούν να σας φιλοξενήσουν». Αλλ' εμείς ντρεπόμαστε.

Από μια στενή σιδερένια σκάλα η Σαμάρ, μια γυναίκα με πλατύ ωραίο χαμόγελο, μας κάνει νόημα ν' ανεβούμε. «Καλωσορίσατε, περάστε!» Μας μπάζει στα τρία μικρά δωμάτια που στεγάζουν τη μητέρα της (παχιά και θλιμμένη), τ' ανιψάκια της και την κουνιάδα της Χανίν, στρογγυλοπρόσωπη, ωχρή και έγκυο έξι μηνών.

Καθόμαστε σε μαλακούς καναπέδες. Οι γυναίκες μας σερβίρουν τσάι. Κοιτάζω γύρω μου τις ξύλινες εταζέρες που δίνουν ζέση κι ομορφιά στο τσιμέντο και τα πουλιά από πορσελάνη και τα ψεύτικα λουλούδια που στολίζουν ένα ράφι. Τα ταβάνια έχουν ζωγραφιστεί προσεχτικά με απλά γεωμετρικά σχέδια. Διάχυτη είναι η αγάπη και η φροντίδα μέσα στο σπίτι τους, που μοιάζει με ιερό τόπο.

Έξω ακούμε πυροβολισμούς και το μπουμ από σπίτια που τα γκρεμίζουν οι στρατιώτες με εκρηκτικά. Αλλά εδώ στα δωμάτια αυτά είμαστε ασφαλείς, με το διστακτικό τρόπο που λέγεται η λέξη σ' αυτό τον τόπο. «*Ινσαλλαχ*», «αν θέλει ο Θεός», προσθέτουν όλοι σε κάθε καλό λόγο ή όταν αναφέρεται κάποιο σχέδιο. «*Γιαχούντ!*» λένε οι γυναίκες όταν ακούν εκρήξεις. Είναι η αραβική λέξη για τους Εβραίους, και τη λένε για τους στρατιώτες που επιτέθηκαν. Είναι λέξη προειδοποίησης και κινδύνου: Μην πας από το στενό αυτό. «*Γιαχούντ!*».

Αλλ' απόψε δεν μπήκαν στο καταφύγιό μας. Μιλάμε και γελάμε με τις γυναίκες. Έχω στην τσέπη μια τράπουλα χαρτιά Ταρώ και διαβάζουμε τι μας επιφυλάσσει η αύριον. Η Σαμάρ ζητάει προβλέψεις της μοίρας και ύστερα κι η Χανίν. Δεν μ' αρέσουν αυτά

που βλέπω: προδοσίες, άπνες νύχτες και θλίψεις. Μια και δεν μπορώ έτσι κι αλλιώς να τα πω στα αραβικά, διαλέγω όσα καλά βλέπω.

“Baby?” ρωτάει η Χανίν. (Βλέπεις μωρό;) «Baby, yes». “**Boy, son?**”

Βγαίνει το χαρτί του ήλιου μ' ένα αγοράκι να καβαλάει ένα άλογο. «Ναι, φαίνεται αγόρι», λέω εγώ. Μου δείχνει τη φωτογραφία του πρώτου της παιδιού, που πέθανε ενάμιση χρονών. Γύρω μας νεαροί άντρες περιφέρονται με όπλα, σπίτια γκρεμίζονται, ζωές χάνονται. Και εμείς είμαστε σε ένα δικό μας γυναικείο κόσμο. Η Χανίν μου χτενίζει τα μαλλιά, τα δένει πίσω με κορδέλα γιατί είναι άγρια. Προσπαθούμε να συνεννοηθούμε και να πούμε για τη ζωή μας. Γράφουμε την ηλικία μας σε χαρτί. Εγώ είμαι 50, η Χανίν 23. Η Τζέσικα και η Μέλισσα είναι 22, όλες πιο μεγάλες από τους στρατιώτες. Η Σαμάρ είναι 17, τα παιδιά είναι 8 και 10 χρονών και το μωρό, 4.

“Είστε Χριστιανές;” μας ρωτάει η Χανίν τελικά τα μεσάνυχτα. Η Μέλισσα, η Τζέσικα και εγώ κοιταζόμαστε. «Όλες είμαστε εβραίες (Jewish)», λέει η Τζέσικα εκ μέρους όλων.

Εβραίες. Οι γυναίκες δεν καταλαβαίνουν τη λέξη. Δοκιμάζουμε συνώνυμες λέξεις, αλλά τελικά αναγκάζομαστε να πούμε ωμά το φοβερό «*Γιαχούντ*».

«*Γιαχούντ!*», λέει η Χανίν. Γελάει λίγο ξαφνιασμένη και κοιτάζει προς τις άλλες. «*Ωραία!*»

Κι αυτό είν' όλο. Το καλωσόρισμά της δεν λιγόστεψε. Μου δείχνει το ντους, με ντύνει με το δικό της πολύχρωμο νυχτικό και τη ρόμπα και με βάζει στο διπλό κρεβάτι, στην άδεια θέση του άντρα της που έχει συλληφθεί απ' τους Γιαχούντ. Φέρνουν στρώματα για τις άλλες. Δυο παιδιά κοιμούνται μαζί μας. Ο τετράχρονος Αχμέτ χώνεται δίπλα μου. Κοιμάται ανήσυχος, κλωτσώντας μέσα στα όνειρά του και κάθε φορά που ακούγεται μια έκρηξη τρυπώνει στην αγκαλιά μου.

Η αξία της εμπιστοσύνης

Δεν μπορώ να κλείσω μάτι. Θυμάμαι το καλοκαίρι που πήγα στο Ισραήλ σε ηλικία 15 ετών. Μάθαινα εβραϊκά, δούλευα σ' ένα κιμπούτζ, επισκεπτόμουν κάθε μνημείο του Ολοκαυτώματος και κάθε πεδίο μάχης του πολέμου, που τον λέγαμε «της Ανεξαρτησίας». Σκέφτομαι τη μέρα που μας πήγαν στα σύνορα Ισραήλ-Λιβάνου. Η πλευρά προς το Ισραήλ ήταν πράσινη, η άλλη πλευρά ήταν γυμνή και καφετιά. «Βλέπετε τι φτιάξαμε σ' αυτή τη γη», μας είπαν. «Και κοίτα τι έφτιαξαν αυτοί – αυτό έφτιαξαν σε δυο χιλιάδες χρόνια. Τίποτα».

Τώρα μεγάλωσα και μπορώ να αναγνωρίσω μια από τις κύριες δικαιολογίες των αποικιοκρατών εναντίον των εντόπιων. «Δεν κάνανε τίποτα σ' αυτή τη γη. Δεν την αξιοποίησαν». Δηλαδή περίπου «δεν αξίζουν όπως εμείς, σαν άνθρωποι, είναι σαν ζώα. Μας μισούν». Όλες αυτές οι ιδέες συντρίβονται από το γέλιο της Χανίν,

αμφισβητούνται από ένα παιδάκι που στριφογυρνάει στον ύπνο του. Ξαπλώνω γεμάτη δέος από την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν, εμένα που ανήκω στους εχθρούς, που μ' έβαλαν να κοιμηθώ με τα παιδιά. Μου φαίνεται την ώρα αυτή ότι υπάρχουν αλήθεια δυνάμεις μεγαλύτερες από τα όπλα, που ακούω γύρω μου: η δύναμη της εμπιστοσύνης της Χανίν η μεγάλη δύναμη της συμπάθειας που νικάει την προκατάληψη και το μίσος.

Το επόμενο βράδυ γυρίζουμε στη ίδια οικογένεια την ώρα που σκοτεινιάζει μαζί με δύο άλλες εθελόντριες. Την ίδια ώρα ήρθαν στην πόρτα και οι στρατιώτες. Ευτυχώς ήρθαν απ' την πόρτα, γιατί όλη την ημέρα βλέπαμε να μπαίνουν από τους τοίχους γκρεμίζοντάς τους με μηχανήματα και να ορμάνε στα δωμάτια των τρομαγμένων ανθρώπων για να ψάξουν ή, χειρότερα ακόμα, να χρησιμοποιούν το κάθε σπίτι σαν δρόμο, για να περνάνε από τον οικισμό χωρίς να διακινδυνεύουν στους δρόμους.

Έχουμε μπει σε σπίτια, που τα έκαναν παράξενα περάσματα, με οδικά σήματα γραμμένα με ψεκασμό επάνω στους τοίχους, όπου το οικιακό άσυλο δεν υπάρχει, αφού όλη τη νύχτα στρατιώτες περνάνε κι απ' τις δύο κατευθύνσεις.

Πάμε στην πρόσοψη να δούμε αυτούς τους φαντάρους και να μιλήσουμε μαζί τους, να μάθουμε τι θα κάνουν. Ο ένας, με γυαλιά σαν κουκουβάγια, γνωρίζει τη Τζέσικα και τη Μέλισσα. Μίλησαν αρκετή ώρα μαζί του δίπλα στο τανκ. Κι αυτός δεν είναι ευχαριστημένος με το ρόλο του. Ο Αχμέτ, το αγοράκι, έχει τρομάξει από τους στρατιώτες. Κλαίει και τσιρίζει και τους δείχνει και εμείς προσπαθούμε να τον παρηγορήσουμε και να τον πάμε σε ένα δωμάτιο να μην τους βλέπει. Δεν θέλει. Είναι τρομαγμένο, αλλά δεν μπορεί και ν' απομακρυνθεί. Αντίθετα τους πλησιάζει κλαίγοντας.

«Βγάλτε το κράνος», λέει η Τζέσικα. «Δώστε το χέρι στο παιδί. Δείξτε του ότι είστε άνθρωποι. Βοηθήστε το να μη φοβάται».

Ο στρατιώτης με τα χοντρά γυαλιά βγάζει το κράνος του και δίνει το χέρι του. Το κλάμα του Αχμέτ καταλαγιάζει. Οι στρατιώτες μπαίνουν στη σειρά κι ανεβαίνουν να ψάξουν. Η Σαμάρ και ο Αχμέτ πάνε από πίσω τους. Η Σαμάρ κρατάει τον Αχμέτ ψηλά και του λέει να δώσει στο στρατιώτη ένα φιλάκι. Δεν θέλει να είναι τρομαγμένο το παιδί. Το παιδί φιλάει το στρατιώτη και ο στρατιώτης το φιλάει κι αυτός και του δίνει μια σημαιούλα της Παλαιστίνης.

Δεν τελειώνει εδώ

Εδώ θα έπρεπε να τελειώνει η ιστορία, επάνω στην ψηλή νότα ελπίδας και θα ήταν μια ιστορία για το πώς η απλή ανθρώπινη ζεστασιά, ένα παιδικό φιλάκι, μπορεί για λίγο να ξεπεράσει την καταπίεση και το μίσος.

Αλλ' είναι χαρακτηριστικό του αμείλικτου είδους αυτής της κατοχής ότι η ιστορία δεν τελειώνει εδώ. Οι στρατιώτες μας κλείνουν όλους κάπου.

Προσπαθώ να σκεφτώ κανένα τραγούδι να πούμε και να ξεχαστούμε, να μη χάσουν τα παιδιά το κέφι τους. Δεν βρίσκω τίποτε. Η φωνή μου δεν βγαίνει. Αλλά η Νέτα, η εθελόντρια, μας μαθαίνει ένα χαζό παιδικό τραγουδάκι στα αραβικά: «Το τραίνο πάει, το τραίνο έρχεται, το τραίνο φέρνει ζάχαρη και τσάι». Τα παιδιά

χαιρούνται και αρχίζουν να το τραγουδάνε. Η Χανίν και εγώ χτυπάμε το τραπέζι σαν τύμπανο. Οι στρατιώτες πετάνε πράγματα κάτω στο διπλανό δωμάτιο, τα παιδιά τραγουδάνε κι ο Αχμέτ αρχίζει να χορεύει. Τον ανεβάζουμε στο τραπέζι κι αυτός χαμογελάει και λικνίζεται και μας κάνει να γελάμε.

Όταν τέλος έφυγαν οι στρατιώτες, βγαίνουμε να δούμε τις ζημιές. Ξεκόλλησαν το κάθε τι από τον τοίχο, έβγαλαν τα πάντα από τα ντουλάπια και τα πέταξαν σε μεγάλους σωρούς στο πάτωμα. Αναποδογύρισαν τους καναπέδες και τους ξήλωσαν από κάτω. Η ξύλινη επένδυση του τοίχου ήταν γεμάτη τρύπες από τα χτυπήματα. Σακούλες σταριού αδειάστηκαν στο νεροχύτη. Το πάτωμα ήταν γεμάτο γυαλιά και σπασμένα πιάτα. Αρχίζουμε να καθαρίζουμε. Η Μέλισσα σκουπίζει, ενώ η Τζέσικα προσπαθεί να μαντρώσει τα ξυπόλυτα παιδιά, ωστόσο μαζέψουμε τα γυαλιά. Βοηθώ την Χανίν να ανοίξει δρόμο στην κρεβατοκάμαρα διπλώνοντας τα ρούχα του απόντος συζύγου της, κρεμώντας τα δικά της ρούχα, βρίσκοντας τα κρυφά της εσώρουχα, που οι στρατιώτες σίγουρα εξέτασαν. Όταν τελειώνει κι αυτό, έχω μάθει κάθε προσωπική λεπτομέρεια της ζωής της.

«Είναι συνηθισμένα πράγματα»

Το σπίτι ξαναφτιάχτηκε και η Χανίν με τη Σαμάρ μαγειρεύουν. Κάθομαι τελείως αποκαωμένη, ενώ η Ζανίν και οι άλλες σερβίρουν φαγητό. Μερικά πουλιά από πορσελάνη ξαναβρίσκονται στο ράφι. Τα τεχνητά λουλούδια ξαναφάνηκαν. Μερικές σανίδες από την ξύλινη επένδυση του τοίχου ξανακαρφώθηκαν. Με κάποιο τρόπο το σπίτι πάλι είναι τόπος ιερός.

«Είσαι καταπληκτική», λέω στη Χανίν. «Εγώ είμαι τελείως εξαντλημένη. Εσύ είσαι έξι μηνών έγκυος, το σπίτι σου έγινε χαλάσματα και μπορείς να στέκεσαι και να μαγειρεύεις για όλους».

Η Χανίν σηκώνει τους ώμους. «Για μας αυτό είναι συνηθισμένο», λέει. Και θα ήθελα να τελειώσω εδώ την ιστορία, τιμώντας την αντοχή των γυναικών αυτών και την πίστη τους στη δυνατότητα να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους πάλι και πάλι. Αλλ' η ιστορία δεν τελειώνει εδώ.

Νύχτα τρίτη. Είμαι σε μian άλλη οικογένεια που ζήτησε βοήθεια. Οι στρατιώτες έχουν ψάξει το σπίτι αυτό τρεις φορές και είπαν ότι θα έρχονται κάθε βράδυ. Κοιμόμαστε με τα ρούχα και έχουμε τα παπούτσια μας έτοιμα. Μας τηλεφωνούν. Οι στρατιώτες ξαναπήγαν στο σπίτι της Χανίν. Τους ξανακλείνουν όλους σ' ένα δωμάτιο. Ψάχνουν πάλι. Αυτή τη φορά ο στρατιώτης, που φίλησε το παιδάκι, δεν είναι μαζί τους. Έχουν μια μυστική αναφορά που λέει ότι υπάρχει κάτι για να βρουν αν και δεν το βρήκαν. Γυμνώνουν τους τοίχους από την ξύλινη επένδυση. Κάνουν τρύπες στα πλακάκια και στο τσιμέντο. Σπάνε και καταστρέφουν, κι όταν τελειώσουν, ουρούν επάνω στο σωρό που άφησαν. Τίποτα δεν βρέθηκε, αλλά κάτι χάθηκε. Το οικιακό άσυλο καταστράφηκε, το σπίτι έγινε ερείπια. Κανείς δεν φιλάει τους στρατιώτες. Κανείς δεν τραγουδάει.

Όταν η Χανίν βγαίνει και βλέπει τι έχουν κάνει, παθαίνει σοκ. Είναι καρτερική και δυνατή, αλλά αυτή η βία έχει ξεπεράσει το «κανονικό». Και σπάει. Λαχανιάζει, ο σφυγμός της είναι γοργός και αδύνατος. Μπορούσε να χάσει το μωρό, ακόμα και να πεθάνει. Η Τζέσικα, που έχει πάρει δίπλωμα νοσηλείας για

έκτακτες καταστάσεις, εξηγεί στους στρατιώτες ότι η Χανίν χρειάζεται επειγόντως νοσηλεία. Οι στρατιώτες αρνούνται. «Τελειώνουμε σύντομα», λένε. Αλλά ο ένας είναι νοσηλευτής και η Μέλισσα και η Τζέσικα τον κάνουν να καταλάβει τη σοβαρότητα της καταστάσεως. Επιτρέπουν στις δύο γυναίκες να παραβούν την απαγόρευση κυκλοφορίας και να τρέξουν από τους σκοτεινούς δρόμους στο νοσοκομείο και να γυρίσουν με δύο αδελφές, που παίρνουν τη Χανίν και τη οικογένειά της μ' ένα ασθενοφόρο και την πάνε για νοσηλεία.

Η ιστορία θα μπορούσε να είναι και χειρότερη. Η Χανίν και το έμβρυο επέζησαν. Άλλωστε γι' αυτό έχουμε έρθει εδώ οι εθελόντριες, για να κάνουμε τα πράγματα λιγότερο άσχημα απ' ό,τι θα μπορούσε να είναι. Αλλά δεν υπάρχει τέλος καλό, η κατάληξη δεν είναι ευχάριστη. Όταν οι στρατιώτες αποσύρονται, πηγαίνω να πω αντίο στη Χανίν, που έχει βγει απ' το νοσοκομείο. Φαίνεται άκεφη και μελαγχολική: κάτι έχει σπάσει μέσα της. Δεν ξέρω αν αυτό μπορεί να περάσει, αν ποτέ θα γίνει όπως πριν. Η αντοχή της χάθηκε, τα μάτια της δεν λάμπουν πια. Γράφει το όνομα και το τηλέφωνό της να μου το δώσει, γράφει «Χνιν σ' αγαπώ». Δεν ξέρω πού θα τελειώσει γι' αυτήν η ιστορία. Βλέπω στις κάρτες Ταρώ καταστροφή, αγωνία και θάνατο. Κι αυτό δεν ήταν περιστατικό με μεγάλη

αγριότητα. Είναι περίπου «συνηθισμένη» ιστορία, για το τι ζει κανείς κάτω από αυτή την προσβολή κάθε έννοιας ασύλου ή ασφάλειας. «τι τραγούδι ήταν αυτό για το τραίνο;» ρώτησα στο τέλος τη Νέτα. «Δεν το 'μαθες;» μου λέει. «Οι στρατιώτες ήρθαν στη μία τη νύχτα και υποχρέωσαν τη γιαγιά να το τραγουδήσει. Δεν νομίζω πως θα μπορεί ποτέ να το ξανατραγουδήσει».

Τα τραγούδια μολύνονται, οι ιστορίες παρατραβάνε και καταλήγουν κακές. Ένα αγοράκι που ταράζεται στον ύπνο του από πυροβολισμούς, φιλάει ένα στρατιώτη. Ένας στρατιώτης φιλάει ένα παιδί και μετά καταστρέφει το σπίτι του. Ή μπορεί να στέκεται δίπλα, την ώρα που οι άλλοι καταστρέφουν, και να μη μιλάει, όπως δεν μιλάμε πολλοί από εμάς τόσο καιρό. Κι αν υπάρχουν δυνάμεις που βοηθούν την ειρήνη, πρέπει πρώτα να δημιουργήσουν ξεσηκωμό, μεγάλη κατάργηση της σιωπής, άρνηση της σιωπηλής παρουσίας την ώρα που η μπότα καταπατεί την ανθρωπιά.

ΠΗΓΗ: Περιοδικό *YES! A Journal of Positive Futures*

Μετάφραση: Μάνος Τσελίκας